curriculumok jelentősége, azaz a szakmai tantárgyakba integrált egészségtani és környezetvédelmi ismeretek oktatása. Napjainkban a társadalmi átalakulás keretében újra formálódik az oktatásügyi és az egészségügyi struktúra. Nyilvánosságra kerültek a struktúrák működését meghatározó törvénytervezetek. Minthogy ezek (közoktatási törvénytervezet, felsőoktatási törvénytervezet) még a véleményezési szakaszban tartanak, nem kezelhetők kész tényként. Egy biztos: hatékony környezeti és egészségnevelési munkában akkor lehet reménykedni, ha megvalósul, hogy a környezeti és egészségnevelési program egyetlen ívet alkosson az alapfokú oktatástól kezdődően a felsőfokú képzéssel bezáróan. Külön említést érdemelnek az országban ma már nagy számban meglévő egészségnevelésre és környezetvédelemre orientálódott társadalmi szerveződések, társaságok, klubok, amelyek jó szolgálatot tehetnek az egész lakosság környezeti és egészségkulturáltsági színvonalának emeléséért. Nem kétséges, hogy a betegségek megelőzésére irányuló nevelési tevékenység idő- és türelemigényes munka, amely folytonos megerősítésre szorul. Bár csak hosszú távon realizálódik, a jól alkalmazott egészségnevelési módszerek jelenthetnek olyan erős motivációt, amelyek már rövidebb idő alatt is éreztetik hatásukat. Ennek igazságát mutatta pl. egy 1991-ben Békés megyei fiatalok körében végzett felmérés tanulsága is (4. ábra). A megkérdezett fiatalok kívánságai, félelmei és az általuk említett világproblémák között jelentőségüknek megfelelően szerepeltek az egészséggel és a betegséggel kapcsolatos fogalmak, a problémák megoldásához azonban nem rendelkeztek elegendő ismerettel. Az egészségnevelési munka hatékonysága megmutatkozott az utóbbi években intenzíven folytatott AIDS elleni védekezés érdekében kifejtett propagandánál, vagy a dohányzás ártalmaival kapcsolatos felvilágosításnál. Ugyanakkor általános, tartalom nélküli szólamként használták az egészséges táplálkozás, vagy éppen az egészséges életmód fogalmakat. A tényleges tevékenységi stratégia kellő ismeretek hiányában nem érvényesül.

Meg kell tehát keresni az egészségnevelés helyét az oktatási rendszerben.

SZŐKE KATALIN

Környezeti képzés

Világkép, természetkép, emberkép

A világkép a létező világra vonatkozó ismereteim foglalata. Mindig személyes állásfoglalások együttese, melynek forrása a tapasztalat, a másoktól átvett állásfoglalás. Megfelelhet ez a tudományok által feltárt és személyesen elsajátított felfogásnak, a létező világ előttem kirajzolódó panorámájának.

A múlt században csupán 5000 évesnek tartott Földből egy többszázezer éves Föld képe rajzolódott ki, majd a csillagászati ismeretek mintegy 5 milliárd évre változtatták ismereteinket. Az ember értelmezi környező világát, tapasztalatai alapján mindenkor korszerűen vélekedhet. A természetkép a környező világ szűkebb valóságára vonatkozik.

Az ember önmagáról kialakított képe egyre jobban finomodik, a bölcsesség és tudás útján járó ember helyzetének pontosítására képes. Felfedeztük, hogy a világmindenségnek nagyon kis része a mi galaxisunk, a Galaktika, benne a Naprendszer, s annak kisbolygója a Föld, amin az ember él. Helyzetünk, fontosságunk és jelentőségünk kérdéseire fogalmazzuk meg saját válaszunkat a magunkban kialakított emberképben.

Az események értelmezése

A világ eseményeit értelmezés nélkül is szemlélhetjük. Elfogadásakor lehet, hogy alakot nem öltő, meg nem formált „kép" él bennünk. Lehetséges azonban, hogy különböző ellentétek megfogalmazásával alkotunk véleményt. Az értelmezések „fája" ezeket a lehetőségeket képszerűen fogja egybe. A világ egészének értelmezésekor a folyamatokat, az erőket, a célokat, a hatásokat próbáljuk értelmezni a következő módon:

amorf
szinergista – kaotikus
evolutív – degresszív
rendezetlenül változó – rendezetten változó
nem-ciklikusan változó – ciklikusan változó
az ember illetékes – az ember nem tehető felelőssé
az ember lehet közreműködő – az ember nem tud beleszólni
az ember felel a világért – az ember nem tehet semmi lényegeset
csak a kozmosz létezik – transzcendens vonatkozások is vannak
aktív – passzív
stagnáló – változó

Az az egyetlen tény, hogy gondolkozunk, reményünk alapja. Pascal, B. a „gyenge nádszál" ember „végtelen tér csendje miatt" kialakuló félelmét ebben látja feloldhatónak. – A cro-magnoni és a neandervölgyi küzdelme után talán növekvő esélyünk van az értelmes cselekvésre.

Az ember tudásával teret nyer, mozdulataival, erőfeszítéseivel kiszabadíthatja valamennyire magát a fizikai adottságok bénító kötelékeiből, de nem bízhatja el magát. Fizikai küzdelmében nem nyerhet a természettel szemben, nem ura az egész természetnek, csupán mint vándor, otthon lehet benne.

Örökös hiányérzettel küzdve fogalmazzuk meg állításainkat. Nem tudjuk milyen nagy a világegyetem, nem tudjuk mi van Galaktikánk középpontjában, nem tudjuk befolyásolni a szél járását, szervezetünk változásait csak korlátozott mértékben ismerjük, egymás gondolatait hosszasan mérlegeljük, s akit követünk, aki előtt járunk, akivel együtt vállvetve dolgozunk, azt is csak részben értjük.

A tudás erdejében vannak olyanok, akikre azt mondhatjuk: „terepélyes nagy fa", s vannak csoportok, akik együttese „rengeteg, ahol a magas fák egymást védik, támogatják." Tompa Mihály „Terepélyes nagy fa" című verse a magányos küzdelem helyett a közös érdek miatt együttgondolkozókról is szól. „A közös lomb ernyejéből hőség ellen sátor épül és hatalmat kölcsönözve, hogy ezrek álltak öszve: Várnak a szélvészre bátran."

Minden hősies egyéni küzdelem, minden együttgondolkozás a folyamatos, állandó, fölemelt fejjel egymásra is figyelő embereknél valósul meg. Nem tanok és vélemények ismételgetése a fontos, nem a biztonságérzet kialakítása a leglényegesebb. Minden nap újra kell fogalmazni kérdéseinket a tegnap/ma tanultak alapján. A gondolat mindig az életért fogalmazható meg érthető formában. „Horatius éktelen dühbe gurult, ha valaki azt emlegette, hogy írásai valaha iskolai olvasmányokká léphetnek elő. Azért tagadta meg ezzel a gondolattal szemben azt a jó szotikus nyugalmi elvet, amelyet a görögök belé oltottak, mert ő élni akart s azt akarta, hogy a munkái is éljenek. Márpedig ő azt tartotta, hogy iskolai olvasmánnyá válni, tanítómesterek prédájává válni annyi, mint "megöregedni, fogait kihullatni" – meghalni. Kallós Endre a Görög élet című könyvében is így fogalmaz: „iskolai auktorrá válni nagyon megtisztelő, nagyon ünnepélyes módja a végleges eltemetésnek". „Amit Horatius olyan riadtan hárított el magától, nem kerülhette el, valóra vált. S ő éppúgy, mint görög mintaképei, véglegesen bevonultak

az iskolába, azóta az ő aggályairól nemigen esik szó."

Valóban, mindig csak az képezi igazán életünk részét, aminek életszerűsége, problémafelvetése, személyes jellege vitán felül áll. A világról, természetről, emberről gondolkozó nagy elődök mindig ezt a személyes kommunikációt, eszmecserét, fejtegetést tartották fontosnak, s csak később jegyezték le – többnyire magyarázóik, értelmezőik – gondolataikat. A bennünk élő kérdések is, még ha le is jegyezzük válaszainkat, akkor is életszerűen, megválaszolatlanul, szellemi nyugtalanságot okozva élnek bennünk, mintegy a végtelen miatti gyötrődést előidézve. A végleges válasz megfogalmazhatatlan a szó eszközével, s nyugtalanság tölti be a gondolkozó ember szívét, ha csak saját erejére hagyatkozik, s ha a „hőség ellen" kiépült gondolkozás sátrába lép, akkor is marad még megválaszolatlan kérdése. Mindazokat, akik valamilyen tudás birtokában segíteni szeretnének másokon, eléri a görög orvosok élménye. A görög orvosok gyakran vittek magukkal szónokokat, hogy legyen, aki rábeszéli a betegeket orvosságuk bevételére. Ez onnan eredt, hogy Görögországban „mindent megbeszéltek", és a nép megelőző társalgás nélkül nem vetette alá magát semmiféle intézkedésnek. S ahogyan az más területeken, így volt ez a gyógyítás elfogadásában is. – Az már a gyógyítás történetéhez tartozik, hogy ha az emberi beavatkozás nem járt teljes sikerrel, ezért az orvosokat tették felelőssé. De ki más vállalhatta ismereteink gyarapítását a gyógyításra vonatkozóan? – Más kultúrában más módszereket találtak célszerűnek, más felfogás alakult ki a gyógyító eljárásokról, más módszer terjedt el. – Ki képes hiányos tudásunk miatti nyugtalanságunkat megszüntetni? Rábeszéljük egymást a hamis gyógyírra, vagy enyhítsük gyötrődésünket azzal, amit elértünk? A válasz nem kétséges. Csak a megszerzett tudás szolgál javunkra a bölcsesség keresésekor.

A világ felfedezése magával hozta, hogy nemcsak más földrészeket, más gyógyító eljárásokat, más világfelfogásokat, más természetábrázolásokat, más emberképeket fedeztünk fel, hanem életterünk és lehetőségeink közös volta miatt a közös gondolkozás és a közös cselekvés lehetősége/szükségessége/kényszere is világossá vált. A „csak egy földünk van" és a „közös remény" nemcsak katasztrófákról és fenntartható fejlődésről beszél. A szubszidiaritás sokat hangoztatott európai szociológiai elvének megfelelően figyelmünk a közös cselekvésre és közös felelősségre irányul. Mindenki a maga régiójában, a földi globalitás szem előtt tartásával kell, hogy védje, gondozza, építse saját környezetét.

Munkánk elvégzése nem lehetséges közreműködő szándék és megfelelő ismeretek nélkül. A nevelés minden bizonnyal fontos abból a szempontból is, hogy környezetünk „otthon" maradjon a szó fizikai, szellemi, lelki értelmében, amelyben az ember az igazság keresésében mindig úton van.

Az ember lehetséges közreműködési formája

Tevékeny, aktivista beállítódás

Mindig helyet tud adni az új tapasztalatoknak. Örömet okoz számára valami új megtapasztalásával találkozni. Nyitottan közeledik az eseményekhez, nem szkeptikus, és emiatt mindig lelkesedik az új iránt. Elvi attitűdje: mindent kipróbálok egyszer. Az eseményeket éli át először, utána gondolkozik el rajtuk. Napja csupa tevékenységgel telik el. A problémákat ötletgazdagon dolgozza fel. Mihelyt az egyik esemény izgalma megszűnt, azonnal újabb után jár. Kihívásnak tekint minden újat, nem sokat törődik az implementációval és a hosszan tartó fejtegetésekkel. Társaságot gyűjt mindig maga köré, másokat is bevon a munkába, de szinte minden részletfolyamatot is maga köré szervez.

Reflektáló, elemző beállítódás

A reflektáló távolabb áll az eseményektől, mintsem hogy azokat mérlegelhesse, sok szempontból megfigyelhesse. Mindazon adatok alapján, amelyeket maga gyűjtött vagy amelyeket másoktól kapott, jól meggondolt véleményt formál, hogy némi következtetéshez jusson el. Az adatok gyűjtése és mérlegelése a tapasztalatokkal és az eseményekkel kapcsolatban addig van szeme előtt, ameddig csak lehetséges. Elvi attitűdje: óvatosság. Több gondolkozó ember előbb meggondolja a lehetséges következményeket és bennfoglalt lehetőségeket, mielőtt valamit is tenne. A megbeszéléseken inkább hátra ül, a vitákon másokat figyel, elemzi mások tevékenységét. Másokat is meghallgat, mielőtt maga cselekedne. Kevésbé kíván lelkesültnek látszani, inkább megvitatja a dolgokat, s azután kezd cselekedni, inkább távolságtartó. Amikor valamit tesz, a múltra vonatkozó széles spektrumot tartja szem előtt.

Theoretikus, elméletet kialakító beállítódás

A „teorista" adaptálja és egységbe integrálja a megfigyeléseket, ám logikája elméleti támpontokra épül elsősorban. A problémákat vertikálisan lépésről-lépésre logikusan gondolja végig. Egymástól független dolgokat koherens elméletbe képes összefoglalni. Arra törekszik, hogy tökéletes, elméleti vázba rendezze az eseményeket. Kedveli az alapvető feltevéseket, elveket, elméleteket, modelleket és szisztematikus gondolatokat. Elvi attitűdje: racionalitás és logika: ha valami logikus, akkor jó. Gyakran kérdez így: Van értelme? Célszerű ez? Mi az alapvető meggondolás ebben? Inkább analitikus és ésszerű objektivitások irányában nyilatkozik meg, kevésbé szubjektív vagy félreérthető. A problémához való közeledése leginkább logikai. Ez az állásfoglalását is jellemzi, olykor mereven elvet mindent, amivel nincs tisztában. A biztonság maximumát kívánja elérni és nem találja megfelelőnek a szubjektív itéleteket, igaza tudatában valamelyest tiszteletlen, ha érvelésének kristálytisztaságát a gyakorlatban nem fogadják azonnal, ellenvetések nélkül.

Pragmatista, gyakorlatias attitűd

A pragmatista szeret elméleteket, elveket, technikákat kipróbálni. Új elméleteket keres és az első alkalommal kipróbálja azokat. Az az ember, aki az új dolgokról értesülve, a tanfolyamról hazaérve az új elveket rögtön a gyakorlatba kívánja átültetni. A dolgokkal gyorsan megbarátkozik és bízik az elvekben, amelyek vonzzák. Hajlik arra, hogy türelmetlen legyen a szétágazó és le nem zárt megbeszélésekkel szemben. Ténylegesen gyakorlati, földönjáró ember, aki gyakorlati döntéseket hoz és szereti megoldani a problémákat. A problémákra és lehetőségekre kihívásokként tekint. Elvi állásfoglalása: mindig van egy jobb út, és ha járni lehet rajta, akkor jó.

Következtetés

Mármost azt gondolhatjuk, hogy van megoldás, s valamelyiket eleve pártfogolva juthatunk előbbre. Sajnos nem. A közös EGY FÖLD felelőssége mindenféle önmagában értékmentes, semleges hozzáállást támogat. Nincs kiválasztva senki arra, hogy az ő beállítódása lesz a megoldás kulcsa. Senki sem nélkülözhető. Hacsak a szüntelen cselekvés lázában égnénk, ha csak mindig elemeznénk az eseményeket, ha csak elméletek kristálypalotáit építenénk fel, vagy ha csak a beválásra hagyatkoznánk indoklásként, nem járnánk el okosan. Nem is hagyható ki senki, még ha valamelyik fontosságáról éppen akkor, ott meg is vagyunk győződve. Senki sem dönthet az emberi beállítódás felsorolt változatainak prioritását illetően. Egy ember sincs abban a helyzetben, hogy igazságot tegyet kívülállóként az emberiség kérdéseiben.

Világvallások, állásfoglalások

1. A) A világvallás megnevezése: HINDUIZMUS

B) Világkép a hinduizmusban: számtalan guru (vallásos tanító) naponként órák hosszat fejtegeti véleményét a világról az indiai utakon és utcácskákban a vallásos ismeretekről. Mindenki számára beszél: tanítványok és ismeretlen érdeklődők számára.

A Brahmá a hinduizmus istenhármasságának teremtő tagja, a mindent átfogó legfőbb kozmikus lény. Visnu az egeken halad át, ő az istenhármasság megtartója. – Siva a hinduizmus istenhármasságának pusztítva megújító tagja. Siva maga is hármas arcú: középső arca fenséget sugárzó, isteni, balra férfi, jobbfelé női fej formálódik rajta, amivel az egész univerzumban meglévő polaritást fejezi ki.

Tehát nem kialakult, mindig értelmezendő a világ. A világmindenséget jellemzi: az istenhármasban megszemélyesített létrejövetel, fennmaradás, pusztulás. A nemek különbsége jelképe a világmindenségben lévő polaritásnak.

C) Természetkép a hinduizmusban:

Vannak rossz démonok, melyeket el lehet űzni. Elűzésük szimbóluma többek között a dewali-láng, amelyet minden fiatal leány meggyújt.

A halál: a testből való szabadulás.

A természet erőinek megszemélyesítését a hindu 'hit' a védákban (a tudásban, amelyet a szanszkrit irodalom legrégebbi műveinek tarthatunk) írja le. A legrégebbi rész a Sanhitas, négy részt foglal magában (Rig-, Sama-, Jadsur- és Arharwa-véda). A Rig-véda 1029 himnuszt tartalmaz, benne a természet erői istenekként vannak ábrázolva. Ilyen pl. a tűz: Agni, a hajnalhasadás: Usasz, a szél: Wata, a zivatar: Indra. – A Napról, a világ teremtéséről, Isten megtapasztalásáról (Bhagawadgita), filozófálásról (Ramakrisna) szól többek között: a tér, idő, okság kérdései kerülnek elő.

Tehát a test és szellem, a jó és a rossz, a természeti jelenségek mindegyike a láthatón túli szellemek, istenségek otthona, mozgástere és kifejeződése.

D) Emberkép a hinduizmusban: korlátozások nélküli, központi tekintélye nincs, nincs hierarchiája, nincs kinyilatkoztatása, nincs szigorú, szűkreszabott erkölcsi kódexe.

A bráhman a hindu világ vallásos, kitüntetett, értelmiségi, privilegizált személye. Jellemző vallásos esemény, hogy a bráhman otthonában, vallásos képek előtt, gyöngyök felhasználásával istenneveit sorolja fel, végigimádkozza.

A társadalom elfogadja a kasztrendszert, ami egy belső társadalmi szerkezetet, belső rendet testesít meg. A kaszt az elfogadott belső szociális rend kifejezője, a hindu vallásos világrend társadalmi megjelenése.

A kasztrendszer kívülről szemlélve elhatárolódást is jelent (pl. egyik a másik földjén dolgozik, de háza küszöbét nem lépi át), illetve a hétköznapi eseményeket sorrendezi (pl. egy bráhmáni kaszthoz tartozó imája előtt egy nem bráhmáni kasztbeli nem fürdetheti ökreit az ima helyén).

Az ember testi gyakorlatok segítségével alapozza meg az éppé formálódást. A jóga ezért a Brahmanhoz vezető út eszköze. A gyakorlatok útja legalább hét fázist foglal magába:

1. kifogástalan erkölcsi élet
2. külső és belső tisztaság
3. meghatározott testtartások (ülésformák) fölötti uralom, a testhelyzetek, poziciók feletti uralom
4. az érzéki benyomásokra való odafigyeléstől való elfordulás
5. a gondolkozás „ösvényen" tartása, a figyelem szétforgácsolódásától való megszabadulás
6. meditáció, elmélkedés/eszmélkedés

7. elmélyedés, elmerülés („Samadhi")

Tehát a másik embert hovatartozása szerint számontartó, jól struktúrált társadalom biztosítja a személyes értékek kibontakozását. Az embernek mind a fizikai, mind a szellemi kibontakozása egyéni erőfeszítést, figyelmet követel.

Ismertebb szimbólumok:

OM hangok: a Brahman, a legfőbb világprincipium megjelenítője.

A lótuszvirág a legendás forrása Brahmanak, a teremtő működésnek.- Az élővilág történelme során a lótusz virágnyílásának megfelelően bontakozik ki.

2. A) A világvallás megnevezése: BUDDHIZMUS

Ceylontól a Japán szigetekig az ázsiai kontinens legnagyobb része a csendes, szelíd és békés buddhizmus földje. Csaknem félmilliárd ember követi e vallást. Sok nyugati kutató, aki ismeri a sárga ruhába öltözött szerzetesek életmódját és vizsgálta e világszemlélet sajátosságait, igen nagyra tartja ezt az emberi gondolati építményt, és az élet tiszteletének kiváló módját látja benne. Két és fél évezredes történelme során az egyik legnagyobb kulturális tényezővé vált Keleten. A kínai és a japán kultúra serkentőjévé is vált. Ma főként a következő területeken találkozhatunk vele: Burma, Thaiföld, Laosz.

Buddha 45 éven keresztül tanított India északkeleti részén és sok követőre talált. '8O' éves korában Kusinara-ban halt meg. Valószínűen Kr.e. 48O-ban.

A buddhizmusban két nagy tant különböztetünk meg. A délázsiai területeken élők a Hinajana követői, Kínában, Japánban, Koreában, Tibetben és Mongóliában pedig a Mahajana követői élnek.

A Hinajana ('kis szekér') nagy hangsúlyt helyez az aszkézisre, az előző életből való továbbfejlődésre. Követőit Theravada-buddhistáknak nevezik, ami azt jelenti: az ősök tanának követője. A Mahajana ('nagy szekér') a hit és a jótettek tanát helyezi előtérbe. – Mindkettő az emberiség egyik legnagyobb vallási tanítómesterére vezethető vissza: Sziddhartha Gautama (Kr.e. kb.563-ban született a mai Nepalban). Buddhának nevezik követői az általa alapított vallásról. A Buddha név megtisztelő megnevezés, ami felnövekedettet, megvilágosodottat jelent. Életének ideje kb. egybeesik Kínában Konfuciusz, Lao-ce, Izraelben a nagy próféták és a görögöknél az európai kultúra kezdeténél álló kiválóságok életével.

B) Világkép a buddhizmusban:

A világ roppant méreteit csak sejtjük. A világ mindenhol át van itatva a kibontakozással.

C) Természetkép a buddhizmusban:

Minden kibontakozás szenvedéssel/együttszenvedéssel jár.

D) Emberkép a buddhizmusban:A világban vándorként élünk, fokozatosan kell előbbrehaladnunk a megvilágosodás útján. Az ember képes arra, hogy eljusson a tökéletes szabadságra és a világ kívánságaitól megszabaduljon.A nirvána a lemondások végén áll, a legteljesebb állapot. Az ember négy nemes igazságra figyelve a nyolcrészes ösvényen juthat előbbre.

A négy nemes igazság:

1) a szenvedés egyetemes (univerzális)
2) a szenvedés forrásai: szomjúság, az élet mohósága, az önző kívánságok
3) az élet mohóságának kiirtása vezet el a szenvedésből való megszabaduláshoz
4) a nyolcrészes ösvény mindig megóv a szélsőségektől

A nyolcrészes ösvény:

1) helyesen szemlélni
2) helyesen gondolkozni
3) helyesen beszélni

4) helyesen cselekedni
5) helyes életmódot megvalósítani
6) helyesen fáradozni
7) helyesen megfontolni
8) helyesen koncentrálni

Ismertebb szimbólumok:

a nyolcrészes ösvény jelképe a nyolcosztatú kerék Buddha megvilágosodásának helye: a fügefa alatti árnyas hely

3. A) A világvallás megnevezése: UNIVERZIZMUS és TAOIZMUS

A hagyomány szerint Kr.e. 551-479 élt Konfuciusz, azaz Kung-(fu-)ce, Kung Csiu. Gondolatait tanítványai foglalták írásba.

Életről és halálról szólva az emberi gondolkodás határaira így figyelmeztet: „Nemegyszer nem tudunk semmit az életről, hogyan ismernénk hát a halált?" A konfucianizmus sokkal inkább egy gondolati rendszer, semmint vallás, mely az ember kapcsolatokat egy erkölcsi összerendezettség szerint értékeli."

B) Világkép a kínai konfucionizmusban:

Aktív és passzív erők kapcsolódnak a kozmoszban.

Világkép a kínai taoizmusban:

A világ dolgaiba nem lehet beavatkozni. Ennek elvszerű megfogalmazása a világba be nem avatkozás elve: vu-vej. Világkép a kínai univerzizmusban:

(a kínai 'vallás' megjelölésére Sinologe Johann Jakob Maria de Froot alkotta meg az univerzizmus kifejezést, mely szerint e a következőkben foglalható össze:) a kínai világszemléletben együtt van a világkép, az erkölcs, az állami élet minden része, a tudományok. Az Univerzum egy tanítás, mely magába foglal minden részt és jelenséget, az ég harmóniájának teljessége, melyben a Föld és az ember együtt működik.

C) Természetkép a konfucianizmusban: a természet dolgait el kell fogadni, azokról sok mindent tudunk, számbavehetjük a legfontosabbakat.

Természetkép a kínai taoizmusban:

A taoizmus az univerzizmus máig ható eleme az emberiség gondolkodásában (alapítója a hagyomány szerint Lao-ce, a tanok továbbfejlesztője: Csuang-ce).

Természetkép a kínai univerzizmusban:

Az ember egy 'barlangban' bontja meg maga körül a falat, nagyobbítja mozgásterét, de fizikai lehetőségeit nem lépheti túl. A víz: minden élet forrása, életadó. D) Emberkép a kínai konfucionizmusban:

A konfucianizmus az emberi kapcsolatok összerendezettségére épít. Innen ered a régi kínai kultúra családszövetségi jellege, amihez csupán a Kr. előtti első évezredben keveredik hozzá a buddhimuzból átvett papság, imagyakorlatok, emberi formában ábrázolt istenségek, képek. Kína gondolkozásában a harmadik elemi összetevőt a taoizmus jelenti. – A család és az ősök kultusza igen alapvető, aminek korai bizonyítéka, hogy oltárokat állítottak a halottaknak, temetési és gyásszertartások ötvözték át a hétköznapi életet. A halottakra emlékező szertartásokon bort tettek az edényekbe a halott számára. Kiváló megfigyelés és pontos adminisztráció kíséri végig történelmét. Konfuciusz 77. generációs leszármazottja Kung-Te-cseng. Ez a genealógiai vonal valószínűen a Földön ismert legrégebbi számontartott hiány nélküli leszármazási ág.

Emberkép a kínai taoizmusban:

a világ rendjébe kell teljesen belesimulni, nem kell annak ellentmondani. A konfucionista közéleti tevékenységtől is elfordul ennek megvalósításában. A buddhizmus versenytársa Kínában a taozimus. A taoizmus az élet meghosszabbításáért fejlesztette ki ún. prototudományait (pl. akupunktura, moxtibuszció) és gyakorlatait (meditáció, diéta, gimnasztika). Lao-ce gyakran paradoxonokba foglalta mondaniva-

lóját, hogy az örök körforgást – melyben végül valami az ellentétébe változik át – bemutassa. Költői beszédmódot alkalmaz, misztikus-homály borítja be a szavai pontos értelmét.

Emberkép a kínai univerzizmusban:Furcsa módon talán helyes az a sarkított megfogalmazás, hogy minden kínai konfucionista, ha jól megy a sora, de taoista, hogyha csalódások érik.

Ismertebb szimbólumok

Vörös és fekete cseppalakzatok forognak egymásba: Jang és Jin összetevők. Az aktív (férfi) és (passzív) a női elem kapcsolódása körformában.

A víz jele

4. A) A világvallás megnevezése: ISZLÁM

Ez a legfiatalabb világvallás. Mohammed nem volt sem megváltó, sem messiás, hanem az új hit Istentől kiválasztott hirdetője, aki Kr.u 570-ben született. Mohammed isteni kinyilatkoztatásának foglalata a Korán. Utódai világi uralkodóként a kalifák. Félmilliárd mohamedán él a Földön. Mohammed 632-ben halt meg.

B) Világkép a mohamedanizmusban:

„Nincs isten az Istenen kívül, Mohammed az egyedüli prófétája" – tartja a sokat idézett mondás. Jeruzsálem egyik barlangja lesz majd a gyülekezés helye az utolsó megítéléskor. Igen hasonlít világszemlélete a bibliai nagy vallásokhoz.

C) Természetképe megfelel a bibliai hagyománynak.

D) Emberkép a mohamedanizmusban: az ember az isteni törvény megvalósítója, aki fizikai létével is dicsőíti teremtőjét.

5. A) A világvallás megnevezése: JUDAIZMUS

B) Világkép a zsidóságban:

Isten a világ teremtője, művében tettenérhető. Isten nem a legnagyobb a teremtett világban, hanem minden teremtett dolgot meghaladóan más, a létezés forrása. Isten szövetséget kötött az emberrel, melyre naponként többször is emlékezik a hívő. Szigorú monotheista, egyistenhívő, a szeretet törvényére épül a zsidó hit, szertartásrendje gazdag.

C) Természetkép a zsidóságban:

A természet az a hely, melyben Isten otthont ad az embernek,hogy vele mindig kapcsolatban legyen, róla meg ne feledkezzen. „A parancsokat, amelyeket ma szabok neked, őrizd meg szívedben és vésd gyermekeidnek is az eszébe, beszélj róluk, amikor otthon tartózkodsz s amikor úton vagy, amikor lefekszel s amikor fölkelsz. Igen, jelként kösd őket a kezedre, legyenek ék a homlokodon. Írd fel házad ajtófélfájára és kapujára: Halld, Izrael, az Úr, az Isten, egy!

A természet otthonunk, a kert teljesen elég mozgástér, hogy az ember Isten ajándékait befogadja.

D) Emberkép a zsidóságban:

Isten gondolatainak megvalósításában szerepe van az embernek.

Ismertebb szimbólumok:

fa, melynek gyökerei az égbe nyúlnak, koronájában a földnek terem gyümölcs

hétágú gyertyatartó

hatágú csillag

6. A) A világvallás megnevezése: KERESZTÉNYSÉG

A judaizmus termőfájának hajtása, ami nem különbözik a teremtő megvallásában, az Istennel kötött szövetség hitében és a szeretet legfontosabb parancsának megélésében a törzs törvényétől.

B) Világkép a kereszténységben:

A világot megmérő, megítélő Krisztus beleszületett a teremtett világba. Az isteni világba testesülése felemel minden embert a reménytelenségből. Isten munkatársának tekinti az embert.

C) Természetkép a kereszténységben:

A kert és a morális dimenzió kapcsolódásából derül ki, hogy a Föld otthon, munkatér, mely minden újjászületés helye is. A várakozás helyett az aktív cselekvés útja az ember útja. Minden Isten alkotása, ezért az eleve segítője, bátorítója életünknek. A megromlott pusztulásának oka nem Isten teremtő szándékában jelölendő meg.

D) Emberkép a kereszténységben:

Ha az ember elbizakodva azt mondaná, hogy ura a világnak, ura a természetnek, bukásra ítélné törekvését. A természetet megismerve és vele együttműködve lehetséges értelmesen cselekedni. Az ember keresse a természettel való szelíd kapcsolódást: „szelídeké lesz majd a Föld".

Ismertebb szimbólumok:

IHS – betűkombináció: Jézus Krisztus Megváltó

horgony: remény

delfin: feltámadás

bárány a kereszttel: a bűnbánat

Alfa és Omega: Krisztus a kezdet és a vég

Összegző állásfoglalás

A kiválasztott és némiképpen bemutatott, sok hiányosságot és szükségszerűen, elkerülhetetlenül egyenetlenséget is tartalmazó felsorolás nem tudott tekintettel lenni a földrészek szerint felsorolható sokféle állásfoglalásra. Terjedelmi okok miatt nem esett szó pl. a tibeti, egyiptomi, skandináv, inka stb. sajátos szemléletről. De talán lesz ezek teljesebb kifejtésére is mód. A környezetre vonatkozó állásfoglalás első megközelítésben az említett gondolatokkal is ki kell hogy egészüljön, ha valóban különböző kultúrákban élő emberek közös cselekvésére tartunk igényt.

Az életre vonatkozó axiomatikus, definitív és heurisztikus lehetőségek elméleti és gyakorlati sokféleséget eredményeznek. Eljárásaink változatossága következik különböző beállítódásunkból is. A mindenki által elfogadható kép valamelyest kibontakozik mégis a sokféleségben és van általánosnak is nevezhető állásfoglalás a minket körülvevő világról.

IRODALOM

Dave MacDonald and *Vicky Patterson:* Drug training (Learning about Drugs and Working with Drug Users. Routledge, London and NY. 1991.

Honey, P. and *Mumford, A.:* 1. 'The manual of learning styles', 2. 'Using your learning styles', 3. The manual of learning opportunities'. (This 3 manuals are available direct from Dr. Peter Honeu, Ardingley House, 10 Linden Avenue, Maidenhead, Berks. SL6 6HB)

CZAKÓ KÁLMÁN DÁNIEL